

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

 Сергій ГУБАРЄВ

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 23 Соціальна робота

(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність 231 Соціальна робота

(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма Соціальна робота

(назва однієї або декількох)

форма(и) навчання денна, заочна

КИЇВ 2025

Програма атестаційного екзамену складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців з напрямку підготовки 231 «Соціальна робота» освітнього рівня «бакалавр», за денною формою навчання.

Розробники:

Мітіна С. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук

Копилова С.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук

Програму атестаційного екзамену схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук.

Протокол від «17» квітня 2025 року № 10

Завідувач кафедри психології, філософії та суспільних наук

Олена ВЛАСЕНКО

Погоджено:

Гарант освітньої програми

Світлана КОПИЛОВА

Схвалено Радою якості освіти ТНУ ім.В.І.Вернадського
Протокол від «_25_» травня 2025 року № ____

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму атестаційного екзамену розроблено відповідно до освітньої програми «Соціальна робота». Зміст програми сформовано на основі обов'язкових освітніх компонент, передбачених навчальним планом

Метою атестаційного екзамену є перевірка набуття здобувачами вищої освіти компетентностей та результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти та освітньою програмою.

Завдання пакету сформовано згідно з вимогами до компетентностей бакалавра соціальної роботи і надають змогу оцінити готовність випускників до діяльності в галузі соціальної роботи.

Атестаційний екзамен проводиться в усній формі за білетами. Зміст екзамену відповідає професійним функціям, до виконання яких повинен бути підготовлений випускник-бакалавр зі спеціальності 231 Соціальна робота.

Згідно з освітньо-професійною програмою цілями навчання є підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та прикладні проблеми соціальної сфери, у тому числі управління соціальними процесами та процесами, що мають місце в індивідуальному розвитку особистості, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов, та зорієнтованих на подальшу фахову самоосвіту. З огляду на це завдання атестаційного екзамену носять теоретико-практичний характер, що дає можливість перевірити рівень теоретичних знань з дисциплін.

На атестаційному екзамені здобувач вищої освіти повинен логічно, послідовно, стисло, аргументовано викласти питання, що стосуються перших двох блоків (теоретичні питання) та виконати практико-орієнтоване завдання, обов'язково ілюструючи виклад конкретними аргументами. Це дає змогу з'ясувати здатність виконувати професійні функції соціального працівника, оцінити рівень засвоєння фахових дисциплін, встановити ступінь володіння випускниками професійними компетентностями, знаннями, уміннями й навичками, культурою професійного спілкування.

Пакет атестаційного екзамену містить 40 білетів. Завдання білетів є рівнозначними за обсягом та складністю. Кожен білет складається з двох теоретичних питань та практичного завдання відповідно до змісту дисциплін циклу професійної підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Теоретичні питання передбачають перевірку програмних результатів навчання з фахових дисциплін, практичні завдання – перевірку готовності випускників до аналізу конкретних випадків та вирішення проблем конкретної категорії клієнтів соціальної роботи.

Структура екзаменаційного білета передбачає:

1. Питання теоретичного блоку «Теорія та історія соціальної роботи»
2. Питання теоретичного блоку «Технології і методи соціальної роботи»
3. Практико-орієнтоване завдання з блоку «Практика соціальної роботи з різними категоріями клієнтів»

II. Цілі атестаційного екзамену

Атестаційний екзамеn повинен визначати рівень засвоєння здобувачами вищої освіти програмних результатів навчання і компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою. Здобувачі освіти мають продемонструвати вміння самостійно аналізувати складні явища та процеси, розв'язувати конкретні практичні завдання, активно використовувати набуті знання у своїй професійній діяльності.

III. Загальні положення

Ступінь першого (бакалаврського) рівня вищої освіти дає можливість одержати вищу освіту зі спеціальності «Соціальна робота» за термін навчання - 4 роки. За період навчання студент отримує теоретичні знання та практичні навички.

У результаті навчання студенти набувають такі компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності)

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні..
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність планувати та управляти часом.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети .
- Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

- Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності

Спеціальні (фахові) компетентності:

- Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).
- Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.
- Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.
- Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.
- Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.
- Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.
- Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.
- Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.
- Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів, в тому числі на етапі раннього втручання.
- Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.
- Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей, в тому числі на етапі раннього втручання
- Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.
- Здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм.
- Здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.
- Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп і громад.
- Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.
- Здатність виявляти і залучати ресурси організацій-партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.
- Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері
- Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи.
- Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Програмні результати навчання:

- Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.
- Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.
- Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.
- Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.
- Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.
- Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.
- Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань, в тому числі на етапі раннього втручання
- Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.
- Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.
- Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.
- Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.
- Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності, в тому числі на етапі раннього втручання
- Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.
- Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.
- Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.
- Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.
- Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й насажувати клієнтів.
- Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного

представництва інтересів клієнтів.

- Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.
- Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання, в тому числі на етапі раннього втручання
- Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.
- Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.
- Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки

Таким чином, рівень знань майбутніх фахівців визначається оптимальним поєднанням комплексу фахових знань, вмінь, навичок та високої професійної мобільності. Вирішальне значення має атестаційний екзамен, який проводиться на основі дисциплін професійно-орієнтованого блоку.

Програма атестаційного екзамену враховує чинний галузевий стандарт вищої освіти підготовки бакалавра напряму 23 «Соціальна робота» за спеціальністю 231 «Соціальна робота».

IV. Критерії оцінки відповідей на екзаменаційні питання

Оцінювання результатів складання атестаційного екзамену здійснюється за прийнятою в Університеті шкалою оцінювання знань здобувачів:

- 90-100 балів – «відмінно» (А)
- 75-89 балів – «добре» (С, В.)
- 60-74 бали – «задовільно» (Д, Е)
- 59 балів та менше – «незадовільно» (FX, F)

Оцінку за атестаційний екзамен виставляє кожен член комісії, а голова підсумовує їх результати для кожного здобувача освіти. Підсумкову оцінку за атестаційний екзамен визначають як середньозважений бал за кожен вид екзаменаційних завдань.

Оцінка за атестаційний екзамен виставляється за 100-бальною шкалою оцінювання. На теоретичну частину екзамену припадає 60 балів (30 б. – перше питання; 30 б. – друге питання); 40 балів – розв'язування практично-орієнтовної задачі.

Оцінювання теоретичного питання (2 питання, максимальна кількість балів за одне питання – 30. Здобувачу освіти нараховується % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа

0% - завдання не виконано

40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить

суттєві помилки методичного характеру

60% - завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у методиці (аргументації)

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки;

100% - завдання виконане правильно, вчасно і без зауважень

Оцінювання ситуаційних вправ (завдання творчого характеру):
максимальна кількість балів – 40. Здобувачу освіти нараховується % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа.

0% - завдання не виконано

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало

60% - завдання виконано повністю і вчасно, висновки містять окремі недоліки, судження недостатньо аргументовані, звіт підготовлено із незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте висновки містять окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконане правильно, вчасно і без зауважень.

Підсумковий бал за комплексний кваліфікаційний екзамен виставляється як арифметична сума оцінок трьох відповідей (за теоретичні питання та практичне завдання).

Результати навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з атестаційного екзамену оцінюються за шкалою, наведеною в таблиці Співвідношення шкал оцінювання

Таблиця

Співвідношення шкал оцінювання

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	відмінно	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80-89 балів	добре	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-79 балів		Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 бали	задовільно	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності

E	60-68 балів		Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59 балів	Незадовільно	Незадовільно – потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29 балів	незадовільно	

Примітка. Студенти, які отримали на атестаційному екзамені менше ніж 60 балів, не вважаються такими, як ті, що отримали ступінь вищої освіти «бакалавр».

Результати атестаційного екзамену оголошуються в той же день.

Повторне складання (перескладання) атестаційного екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Якщо відповідь здобувача вищої освіти на атестаційному екзамені не відповідає вимогам рівня атестації, комісія ухвалює рішення про те, що здобувач вищої освіти не пройшов атестацію, й у протоколі засідання ЕК йому проставляють оцінку «незадовільно»

У випадку, якщо здобувач вищої освіти не з'явився на засідання ЕК для складання екзамену, у протоколі зазначають, що він є не атестованим у зв'язку з неявкою на засідання ЕК. Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку під час складання атестаційного екзамену чи не з'явився на засідання ЕК без поважних причин, відраховується з Університету. Йому видають академічну довідку встановленого зразка.

IV. Проведення оглядових лекцій таконсультацій

Враховуючи кількість відведених на оглядові лекції годин, лектору необхідно будувати їх на таких засадах:

- лекції повинні мати цілеспрямований, методологічний характер з використанням найсучасніших досягнень історії, залученням актуального статистичного матеріалу;
- розкрити спадкоємність та взаємозв'язок дисциплін, питання програм яких включені до комплексного кваліфікаційного екзамену;
- здійснити органічний зв'язок теоретичних і практичних питань щодо професійної підготовки студентів.

Оглядові лекції під час підготовки до комплексного кваліфікаційного екзамену **не повинні бути:**

- простим повторенням прочитаних раніше тем з визначених дисциплін;
- коротким та поверховим викладенням програмних тем навчальних курсів;
- відповідями на питання екзаменаційних білетів.

Врешті решт оглядові лекції повинні допомогти студентам розібратися з найбільш складними питаннями фахових дисциплін.

Формуючи тематику оглядових лекцій, треба першочергову увагу приділяти висвітленню декількох вузлових, найбільш важких, актуальних і одночасно складних для самостійного вивчення студентами проблем.

V.

Проведення консультацій

Під час підготовки до екзаменів велику роль відіграють консультації. Консультація має установчий характер. Тому вона організовується для потоку студентів на самому початку терміну, виділеного для підготовки й складання комплексного кваліфікаційного екзамену. Її можна проводити ще до закінчення читання оглядових лекцій.

На консультації пропонуються методичні рекомендації з організації самостійної роботи в період підготовки до державного екзамену.

На консультації викладач розповідає студентам:

- про принципи групування питань в екзаменаційних білетах;
- про місце (аудиторії), час та порядок проведення екзамену;
- про режим роботи в дні підготовки до екзамену;
- про методичні вказівки щодо підготовки і проведення комплексного кваліфікаційного екзамену.

Консультація має на меті надати студентам допомогу у вивченні найбільш складних питань фахових дисциплін.

Викладач рекомендує студентам заздалегідь сформулювати питання, на які вони бажають отримати додаткові пояснення. Це, зрозуміло, не виключає можливості для кожного студента задавати свої питання під час проведення консультації. Доцільно також на консультації проаналізувати найбільш поширені помилки, які допускали студенти в попередніх групах на екзамені. Консультацію можна проводити у формі «круглого столу» за участю викладачів, які входять до складу Екзаменаційної комісії.

VI. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Змістовий модуль 1. Теорія та історія соціальної роботи

Становлення соціальної роботи як виду професійної діяльності і галузі наукових знань. Проблема періодизації історичного розвитку соціальної роботи. Соціальної роботи як соціального інституту, що закономірно виникає на певному етапі суспільного розвитку; як суб'єктивного фактору в історичному розвитку суспільства (розглянути випадок суспільства з переважаючим нехристиянським типом культури). історичні передумови формування інституту соціальної роботи при переході від традиційного до сучасного суспільства. Закономірності історичної наступності у становленні діагностичного, функціонального й системно-екологічного підходів до соціальної роботи. Вчені і діячі, що здійснили суттєвий внесок у розвиток професійної соціальної роботи.

Теоретико-методологічні засади соціальної роботи. Понятійний апарат соціальної роботи як галузі наукового знання. Сутність професійної соціальної роботи. Соціальна робота як наука, як професійна діяльність, як навчальна дисципліна. Об'єкт і предмет соціальної роботи. Зв'язок теорії соціальної

роботи з іншими науками. Наукові дисципліни впливають на розуміння феномену соціальної роботи, професійних завдань, методів і функцій в суспільстві. Тезаурус соціальної роботи. Суб'єкт і об'єкт соціальної роботи. Цілі, завдання, засоби соціальної роботи як професійної діяльності.

Суть соціальної роботи в контексті різних теоретичних моделей: психологоорієнтовані, соціологоорієнтовані, комплексні моделі соціальної роботи. Психодинамічні концепції особистості. Особливості використання психодинамічної теорії у практиці соціальної роботи. Поняття про психоаналітичне консультування, модель психосоціальної терапії. Типи взаємовідношень соціального працівника і клієнта. Інтеракціональна модель соціальної роботи Проблема вибору оптимальної стратегії побудови взаємовідношень «працівник-клієнт». Погляди на проблему «спеціаліст-клієнт» в різних моделях теоретичного обґрунтування соціальної роботи. Поняття про системно орієнтовані технології соціальної роботи. Теоретичні основи та приклади застосування системної моделі соціальної роботи. Сутність екологічної моделі соціальної роботи. Модель життєвого циклу. Адаптивно-соціалізаційна концепція соціальної роботи. Соціально-педагогічні методи та технології роботи, їх зв'язок із віковою періодизацією

Сутність кризи та її вплив на соціальне функціонування особистості. Поняття про кризове втручання. Мета, процес та результат кризового втручання. Методи кризового втручання. Завдання-центрована модель взаємодії соціального працівника із сім'єю-клієнтом. Активізація ресурсів клієнта: основні концепції. Самодопомога і участь. Робота з групами самоуправління. Практика активізації ресурсів клієнта. Захист інтересів клієнта: основні концепції. Форми захисту інтересів клієнтів. Вплив як форма захисту інтересів клієнтів. Захист клієнтів з обмеженими можливостями як спосіб стимулювання правозахисного руху

Група як соціально-психологічний феномен. Класифікація груп. Підходи до вивчення малих груп. Структура та основні характеристики групи. Групові норми і групові санкції; феномен групового тиску. Система групових очікувань (експектацій). Конформізм. Групова згуртованість. Лідерство і керівництво у групі. Стилi лідерства і керівництва. Групова динаміка. Терапевтичний вплив.

Соціальні проблеми та підходи до їх вирішення. Соціальна робота на макро-, мезо- і мікрорівні. Проблема насильства і шляхи її вирішення. Структурне насильство та його прояви. Взаємозв'язок структурного насильства і життєвого рівня людини. Роль гендерних стереотипів у виникненні домашнього насильства. Проблема соціальної дезадаптації. Прояви соціальної дезадаптації. Чинники соціальної дезадаптації дітей і молоді. Вплив соціальної дезадаптації на добробут людини. Шляхи покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки. Проблема соціального виключення та шляхи вирішення. Основні сфери виключення індивідів. Шляхи покращення соціального добробуту соціально виключених категорій клієнтів. Дискримінація, стереотипізація та стигматизація як соціальні явища. Антидискримінаційна практика соціальної роботи

Соціальна політика і соціальний захист. Підходи до визначення

соціальної політики. Взаємозв'язок категорій «соціальний захист», «соціальна безпека», «соціальне забезпечення». Напрями та форми соціального захисту. Нормативні акти, що конкретизують механізм реалізації соціальної політики в Україні стосовно соціально вразливих категорій населення. Механізм правового регулювання надання соціальної допомоги. Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми: стан та перспективи удосконалення. Система соціального обслуговування населення: інноваційні підходи та тенденції розвитку. Соціальні служби як основа системи соціального обслуговування. Типи соціальних спеціалізованих служб. Державне регулювання діяльності соціальних спеціалізованих служб. Правові основи надання соціальних послуг

Професійно-етичні основи соціальної роботи. Етичний кодекс і етичні принципи. Професійні цінності соціальної роботи. Професійні межі у стосунках з клієнтом. Встановлення та підтримання взаємин з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів. Етичні дилеми. Шляхи усунення суперечності між принципом конфіденційності і принципом законності.

Літературу до змістового модулю 1

1. Шаповалова А.М., Добровольська Н.А. Особливості соціальної роботи в сучасних умовах // Соціальне суспільство: організація, безпека, публічне управління. Варшава – Київ – Талком, 2025
2. Сучасні теорії соціальної роботи: Антологія [упор. Т. Семигіна]. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 160 с.
3. Семигіна Т. «БуенВівір» як глобальний пріоритет соціальної роботи на 2024 -2026 роки // SocialWorkandEducation. 2023. Vol. 10. No. 4. P. 472-485. DOI: 10.25128/2520-6230.23.4.4
4. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с
5. Горілий А.Г. Історія соціальної роботи в Україні. Тернопіль : ТАНГ, 2021. 191 с.
6. Лукашевич М. П. Соціальна робота (теорія та практика). Київ : Каравела, 2013. 368 с.
7. Мигович І. І. Соціальна робота як професія. Соціальна робота в Україні: теорія та практика. 2005. № 4. С.113–128
8. Соціальна робота і формування громадянського суспільства : монографія / В. П. Бех, М. П. Лукашевич, М. В. Туленков ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – 599 с
9. Соціальна робота в Україні / За заг. ред. І. Д. Звереві, Г. М. Лактіонові. Київ : Центр навч. л-ри, 2014. 254с.
10. Соціальна робота : навчальний енциклопедичний словник-довідник / За науковою ред. д.с.н., проф. В.М.Пічі. Вид. 4-те, виправлене, перероблене та доповнене. – Львів: “Новий Світ - 2000”, 2020. 615 с.
11. Психологія соціальної роботи: підручник / за ред. Ю. М. Швалба. Київ: «Основа», 2014. 448с.

12. Столярчук О.А. Психологія сучасної сім'ї: навчальний посібник. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. 136с.

Змістовий модуль 2. Технології і методи соціальної роботи

Технологічний підхід у соціальній роботі. Сутність технологічного підходу у соціальній роботі. Класифікація технологій соціальної роботи. Загальні соціальні технології. Технологія соціальної діагностики, соціальної експертизи, соціального прогнозування (прикладні застосування). Історія, сучасний стан та перспективи розвитку системи спеціалізованих служб в Україні. Тенденції створення інтегрованих соціальних служб.

Методи соціальної роботи. Принципи соціального захисту населення. Загальна характеристика організаційно-розпорядчих і соціально-економічних методів соціальної роботи. Психологічні методи в практиці соціальної роботи: загальна характеристика. Індивідуальне консультування. Телефонне консультування. Особливості психотерапії в соціальній роботі. Загальна характеристика соціально-педагогічних методів. Методи стимулювання та залучення до дії. Методи позитивного та негативного підкріплення, метод змагання. Методи соціального виховання: переконання, навіювання, осуд, спонукання. Соціологічні методи в соціальній роботі. Методи збору інформації: спостереження, опитування, аналіз документів. Різновиди опитувань. Метод фокус-груп. Біографічний метод.

Класичні методи за об'єктами соціальної роботи. Індивідуальна соціальна робота, групова соціальна робота, соціальна робота в громаді. Ведення випадку (case-work) як базовий метод індивідуальної соціальної роботи. Типовий процес ведення випадку. Специфічні методи соціальної роботи. Досвід застосування мобільної соціальної роботи за кордоном і в Україні. Сутність методу «рівний – рівному». Сімейне консультування, сімейна терапія, сімейне посередництво (на прикладі типу сім'ї за вибором)

Поняття про соціальну групову роботу. Терапевтичні ефекти групи. Особливості організації соціальної групової роботи. Доцільність використання групової роботи і умови її ефективної організації. Роль соціального працівника на різних етапах самокерованої групової роботи. Методи і техніки проведення групової соціальної роботи

Метод соціальної роботи в громаді. Наукові підходи до розуміння громади. Уявлення про громаду: поняття, ознаки, моделі. Сутність, типологія, структура громади. Теорії соціальної роботи та особливості їх застосування у соціальній роботі в громаді. Сучасні класифікації моделей соціальної роботи у громаді. Моделі соціальної роботи в громаді: перспектива екосистем, підхід, орієнтований на сильні сторони громади, феміністична перспектива, зелена соціальна робота в громаді, підхід, заснований на правах людини. Моделі соціальної роботи: розвиток громади, планування, соціальна дія, соціальна підтримка і догляд в громаді, налагодження системи надання соціальних послуг, навчальна модель, феміністична та антирасистська моделі соціальної роботи. Мобілізація мас (MassMobilization), соціальна дія (SocialAction), участь

мешканців (CitizenParticipation), представництво інтересів (PublicAdvocacy), популяризація навчання (PopularEducation) та розвиток соціальних мереж (LocalServiceDevelopment).

Реформування системи соціальних послуг в громаді. Запровадження інтегрованих соціальних послуг. Соціальне замовлення та система закупівлі соціальних послуг в громаді. Форми залучення населення до участі у вирішенні проблем громади: загальні збори громадян, місцеві ініціативи, громадські слухання, місцевий референдум. Стратегії і тактики діяльності соціальних працівників у громаді. Особливості застосування тактик: співпраці, компанії та протистояння. Формування толерантності на рівні громади до представників різних соціальних, етнічних груп. Специфіка соціальної роботи в громаді з ВПО. Особливості та досягнення соціальної роботи в громаді в умовах воєнного часу. Соціальне замовлення та система закупівлі соціальних послуг в громаді

Організація та впровадження системи раннього втручання. Зміст системи раннього втручання. Світовий та вітчизняний досвід раннього втручання. Діагностика в індивідуальній соціальній роботі. Методи виявлення обмежень і ресурсів особистості Методи вивчення стосунків у сім'ї. Методи вивчення дитячо-батьківських стосунків. Оцінка потреб дітей. Роль батьків у задоволенні базових соціальних потреб дитини. Оцінка потреб сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Складання індивідуального плану роботи як результату оцінки потреб дитини та її сім'ї

Соціальний супровід як специфічна технологія соціальної роботи. Соціальне інспектування і соціальний супровід. Сутність та зміст кризового втручання. Кризові центри соціально-психологічної підтримки клієнта в кризовій ситуації. Технологія усиновлення та влаштування дитини у прийомну сім'ю: порівняльний аналіз

Сутність і особливості технології соціальної адаптації. Зміст, форми і методи соціальної адаптації. Технологія постпенітенціарної адаптації колишніх засуджених. Основні підходи у роботі соціального працівника з дезадаптованими підлітками. Технології соціальної роботи з дезадаптованими дітьми та підлітками.

Інтегративний характер технології соціальної реабілітації. Наведіть приклади застосування технологій даного типу у соціальній роботі з різними категоріями клієнтів

Сутність та зміст соціальної профілактики. Рівні профілактики: первинна, вторинна, третинна. Профілактика негативних явищ в молодіжному середовищі. Основні напрями соціальної роботи щодо запобігання бездомності: проблеми реалізації в Україні. Основні напрями соціальної роботи щодо профілактики домашнього насильства. Основні напрями соціальної роботи щодо профілактики суїцидальної поведінки

Література до змістового модулю 2

1. Соціальна робота у вимірах партнерства і співпраці : навч. посібник /за заг. ред. Н.Чернухи. Київ: Юрінком Інтер, 2025, 460 с.

2. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с
3. Тимошко Г. М. Організація діяльності державних і спеціалізованих соціальних служб : навчальний посібник. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2021. 248с
4. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики : навчальний посібник / О. В. Купенко. Суми : Сумський державний університет, 2020. 192 с.
5. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку. К.,1999. 500 с.
6. Інновації у соціальних службах: Навч.-метод. посіб. К., 2002. 168 с.
7. Кравченко Р., Кабаченко Н., Васильченко О. Розвиток недержавних організацій соціальної сфери. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В.І. Полтавця. К.,2015. №4. С. 30-54
8. Сенкевич, Г.А. Система організації соціальних служб: Електронний навчальний посібник. Д., 2014. 354с.
9. Соціальні служби – родині: Розвиток нових підходів в Україні / За ред. І.М. Григи, Т.В. Семигіної. К., 2012. 128с.
10. Форми і методи соціальної роботи в системі центрів соціальних служб для молоді / за заг. ред. С.В. Толстоухової, І.М. Пінчук. Київ, УДЦССМ, 2015. 128 с.

Змістовий модуль 3. Практика соціальної роботи з різними категоріями клієнтів

Алгоритм надання допомоги та підтримки людям, які опинились у складних життєвих обставинах. Розробка плану дій, координація ресурсів і послуг для досягнення мети, відстеження та оцінка результатів. Оцінка ситуації та потреб клієнта. Прийняття рішення про надання чи відмову в наданні соціальної послуги. Розробка індивідуального (сервісного) плану. Виконання плану роботи з клієнтом. Інтервенція – визначення послуг та видів допомоги, що підходять під цей етап плану. Направлення клієнта туди, де він може отримати послуги й допомогу. Моніторинг процесу роботи з клієнтом. Оновлення індивідуального (сервісного) плану. Завершення – закриття випадку.

Особливості соціальної роботи з сім'єю і дітьми. Організація допомоги соціально дезадаптованим дітям. Прояви соціальної дезадаптації. Робота з сім'єю соціально дезадаптованих дітей в умовах воєнного стану. Соціальна робота з сім'ями «групи ризику». Поняття про неблагополучну сім'ю, дисгармонійну та дисфункційну сім'ю. Конфліктні сім'ї та її вплив на розвиток дитини. Психосоціальна підтримка сім'ї, яка пережила втрату близької людини

Особливості соціального супроводу прийомних сімей. Зміст, форми та методи соціальної роботи з безпритульними дітьми. Технології соціальної роботи з безпритульними дітьми. Заклади соціального захисту. Зміст, форми та методи роботи соціального працівника з сім'єю, яка виховує дитину з особливими потребами. Технології соціальної роботи з сім'ями, які виховують

дитину з особливими потребами. Охарактеризуйте кінцевий результат різних технологій та способи його досягнення. Зміст, форми та методи роботи соціального працівника з сім'ями, де є алкозалежні. Соціально-психологічна допомога дітям. Специфіка роботи реабілітаційних центрів для осіб із залежностями. Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми: стан та перспективи удосконалення

Соціальна підтримка вразливих категорій молоді. Технології соціальної адаптації молоді з обмеженими можливостями (у тому числі ВІЛ-інфікованої), дітей-сиріт і осіб з числа сиріт. Сучасні підходи до соціальної реабілітації молодих людей, що мали проблеми із законом. Зміст, форми та методи соціальної роботи з молодими людьми, що повернулись з місць позбавлення волі. Особливості організації соціальної роботи в пенітенціарній системі. Зміст, форми та методи соціальної роботи з людьми, які мають проблеми із законом. Проблема збереження соціально корисних зв'язків. Особливості соціального виховання неповнолітніх засуджених. Комплексний характер соціальної реабілітації осіб з обмеженими можливостями. Види реабілітації. Індивідуальна програма реабілітації. Медична, психологічна та соціальна реабілітація осіб з алкогольної та наркотичної залежністю. Соціальні та особистісні проблеми алко- та наркозалежної людини.

Соціальна робота з різними категоріями клієнтів зрілого віку. Зміст, форми і методи соціальної роботи з клієнтами поважного віку. Технології соціальної роботи з клієнтами поважного віку. Функціонування закладів системи соціального обслуговування. Соціальні та психологічні проблеми осіб похилого віку та їх зв'язок із віковими психофізіологічними особливостями. Зміст, форми та методи соціальної роботи з особами без визначеного місця проживання. Технології соціальної роботи з особами без визначеного місця проживання. Заклади соціального захисту і заклади соціального обслуговування. Зміст, форми та методи соціальної роботи з жертвами насильства, з жертвами торгівлі людьми.. Правовий захист жертв насильства. Технології соціальної роботи з жертвами насильства та кривдниками: проблеми впровадження в Україні. Зміст форми і методи соціальної роботи з учасниками бойових дій та їхніми сім'ями. Зміст, форми і методи соціальної роботи з біженцями і мігрантами. Зміст, форми і методи соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами. Досвід організації в громадах соціальної допомоги внутрішньо переміщеним особам

Організація і управління в соціальній роботі. Професійна супервізія. Види супервізії. Ролі соціального працівника при здійсненні супервізії. Методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу. Способи професійного відбору фахівців із соціальної роботи при прийомі на роботу з урахуванням рівня їх теоретичної підготовки і особистісних якостей (анкета, пробне завдання тощо)

1. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики : навчальний посібник / О. В. Купенко. Суми : Сумський державний університет, 2020. 192 с.
2. Путівник для фахівців із соціальної роботи в таблицях і схемах. Дніпро-Кривий Ріг. 2024. 23 с.
3. Покулита, І. К. Медіапрактики у соціальній роботі [Електронний ресурс] : підручник / І. К. Покулита, М. О. Колотило ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2020. 192 с
4. Харченко С. Я., Кальченко Л. В., Золотова Г.Д., Горенко С. В. Соціально-педагогічна робота з дітьми групи ризику: монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. 145 с.
5. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів: навчальний посібник/за ред. С.В. Мітіної. Київ: Вид-во ТНУ, 2020. 436с.
6. Голубенко Т. О. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку: навч. посіб. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 160с.
7. Іванова І.Б. Соціальна робота з людьми з особливими потребами: навч. посіб. Київ, 2011. 416 с.
8. Кочубей Т. Д., О. М. Бойко. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчальний посібник. Умань : ФОП Жовтий О.В., 2016.278с.
9. Максимова Н.Ю. Психологія соціальної роботи із проблемними сім'ями:навч. посіб. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2017. 466 с.
10. Тюптя Л. Т. Соціальна робота: Теорія і практика: навч. посіб. Київ: ВМУРОЛ «Україна», 2004. 408 с.

УІІ. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО ЕКЗАМЕНУ

Змістовий модуль 1. Теорія та історія соціальної роботи

1. Назвіть відомих вчених та діячів в галузі психології, соціології, організації соціальної допомоги, що здійснили суттєвий внесок у розвиток професійної соціальної роботи
2. Розгляньте варіанти інтерпретації соціальної роботи як соціального інституту, що закономірно виникає на певному етапі суспільного розвитку; як суб'єктивного фактору в історичному розвитку суспільства (розглянути випадок суспільства з переважаючим нехристиянським типом культури)
3. Охарактеризуйте основні сфери життя традиційного та сучасного суспільства і виділіть історичні передумови формування інституту соціальної роботи при переході від першого до другого
4. Проведіть порівняльний аналіз медичного, діагностичного, функціонального й системно-екологічного підходів до соціальної роботи та виділіть закономірності в їх історичній наступності
5. Запропонуйте спосіб, як законодавчим шляхом можна попередити ситуацію, при якій принцип конфіденційності входить у суперечність з принципом законності в соціальній роботі
6. Наведіть відомі вам визначення соціальної роботи. Як співвідносяться професійна та загальнопоширена інтерпретації соціальної роботи?

Поясніть причини розходження. Які наукові дисципліни впливають на розуміння феномену соціальної роботи, професійних завдань, методів і функцій в суспільстві.

7. Чи справедлива постановка питання, що спонукає до однозначного визначення соціальної роботи або як науки, або як професійної діяльності? Які ознаки дозволяють розглядати соціальну роботу як вид діяльності? Які специфічні особливості соціальної роботи як професійної діяльності?
8. Сформулюйте можливі варіанти визначення об'єкта соціальної роботи як науки. Оберіть той, що найбільш повно враховує зміст соціальної роботи. Запропонуйте 2-3 альтернативні розуміння предмета теорії соціальної роботи
9. Розкрийте зв'язок теорії соціальної роботи та одної з суміжних дисциплін (психології, соціології, соціальної педагогіки)
10. Проаналізуйте дві-три статті з періодичних видань із соціальної роботи та виділіть у тексті опис або вказівку на суб'єкти і об'єкти діяльності, її цілі, задачі, засоби, принципи проведення тощо
11. Використовуючи тексти законів в області соціальної роботи, знайдіть в них статті, які можуть розглядатись як елементи механізму правового регулювання соціальної роботи
12. Сформулюйте визначення двох-трьох понять, які застосовуються у професійній соціальній роботі, але не отримали досі чіткого теоретичного оформлення й однозначної інтерпретації
13. Зобразити схематично структуру соціальної роботи як науки та професійної діяльності та порівняйте їх. Чи є елементи, що містяться в обох схемах?
14. Чи можна uważати суб'єктом соціальної роботи як професійної діяльності релігійні організації, зайняті, зокрема, організацією соціальної допомоги?
15. Проаналізуйте визначення соціальної роботи Г.Бернер і Юнссон, національної асоціації соціальних працівників США (словник соціальної роботи Р.Баркера), українськими дослідниками. Виділіть загальне та поясніть наявні розходження.
16. Сформулюйте коротке популярне пояснення сутності соціальної роботи, зрозуміле для неспеціаліста. Розведіть поняття «об'єкт» і «клієнт» соціальної роботи
17. Охарактеризуйте типи взаємовідношень соціального працівника і клієнта. Проблема вибору оптимальної стратегії побудови взаємовідношень «працівник-клієнт». Погляди на проблему «спеціаліст-клієнт» в різних моделях теоретичного обґрунтування соціальної роботи
18. Структура групи. Групові норми, групові санкції, групові очікування. Класифікація груп. Групова динаміка. Групова згуртованість
19. Які з психологоорієнтованих теорій соціальної роботи здійснили найбільший вплив на її розвиток? Охарактеризуйте їх
20. Які з соціологоорієнтованих теорій соціальної роботи вам відомі. Розкрийте зміст найбільш розповсюджених.
21. У якій мірі вдається, на ваш погляд, у межах комплексних теорій

соціальної роботи поєднати різні підходи для успішного вивчення та вирішення проблем клієнта?

22. Дайте інтерпретацію девіантної поведінки людини з позицій гуманістичної й екзистенційної теорій. Інтераціональна модель соціальної роботи
23. Психодинамічні концепції особистості. Особливості використання психодинамічної теорії у практиці соціальної роботи. Поняття про психоаналітичне консультування, модель психосоціальної терапії.
24. Поняття про системно орієнтовані технології соціальної роботи. Теоретичні основи та приклади застосування системної моделі соціальної роботи
25. Сутність екологічної моделі соціальної роботи. Модель життєвого циклу
26. Адаптивно-соціалізаційна концепція соціальної роботи. Соціально-педагогічні методи та технології роботи, їх зв'язок із віковою періодизацією
27. Сутність кризи та її вплив на соціальне функціонування особистості. Поняття про кризове втручання. Мета, процес та результат кризового втручання. Методи кризового втручання
28. Завдання-центрована модель взаємодії соціального працівника із сім'єю-клієнтом
29. Активізація ресурсів клієнта: основні концепції. Самодопомога і участь. Робота з групами самоуправління. Практика активізації ресурсів клієнта
30. Захист інтересів клієнта: основні концепції. Форми захисту інтересів клієнтів. Вплив як форма захисту інтересів клієнтів. Захист клієнтів з обмеженими можливостями як спосіб стимулювання правозахисного руху
31. Проблема насильства і шляхи її вирішення. Взаємозв'язок структурного насильства і життєвого рівня людини
32. Соціальна дезадаптація та її прояви. Вплив соціальної дезадаптації на добробут людини. Шляхи покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.
33. Проблема соціального виключення та шляхи вирішення. Основні сфери виключення індивідів. Шляхи покращення соціального добробуту соціально виключених категорій клієнтів
34. Дискримінація, стереотипізація та стигматизація як соціальні явища. Антидискримінаційна практика соціальної роботи
35. Професійні цінності соціальної роботи. Наведіть приклади встановлення та підтримання взаємин з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів
36. Процес соціальної роботи на мікро-, мезо- і макрорівні. Стратегії соціальної підтримки особистості
37. Взаємозв'язок категорій «соціальний захист», «соціальна безпека» та «соціальне забезпечення». Напрямки та форми соціального захисту.
38. Нормативні акти, що конкретизують механізм реалізації соціальної політики в Україні стосовно соціально вразливих категорій населення
39. Система соціального обслуговування населення: інноваційні підходи та тенденції розвитку.

40. Соціальні служби як основа системи соціального обслуговування. Типи соціальних спеціалізованих служб. Державне регулювання діяльності соціальних спеціалізованих служб. Правові основи надання соціальних послуг

Змістовий модуль 2. Технології і методи соціальної роботи

1. Розкрийте сутність технологічного підходу у соціальній роботі. Як можна класифікувати технології соціальної роботи?
2. Загальні соціальні технології. Технологія соціальної діагностики, соціальної експертизи, соціального прогнозування (приклади застосування).
3. Історія, сучасний стан та перспективи розвитку системи спеціалізованих служб в Україні. Тенденції створення інтегрованих соціальних служб.
4. Наведіть приклади різних класифікацій методів соціальної роботи. Яка з розглянутих класифікацій є, на вашу думку, найбільш правильною. Відповідь обґрунтуйте.
5. Дайте загальну характеристика соціально-педагогічних методів. Наведіть приклади використання соціально-педагогічних методів у діяльності соціального працівника
6. Дайте загальну характеристика соціологічних методів. Наведіть приклади використання соціологічних методів у діяльності соціального працівника
7. Дайте загальну характеристика психологічних методів. Наведіть приклади використання психологічних методів у діяльності соціального працівника
8. Ведення випадку (case-work) як базовий метод індивідуальної соціальної роботи
9. Специфічні методи соціальної роботи. Досвід застосування мобільної соціальної роботи за кордоном і в Україні. Сутність методу «рівний – рівному». Приклади застосування.
10. Сімейне консультування, сімейна терапія, сімейне посередництво (на прикладі типу сім'ї за вибором)
11. Соціальна групова робота. Особливості організації самокерованої групової роботи
12. Обґрунтуйте, у яких випадках доцільне використання групової роботи і визначте умови її ефективної організації. Яка роль соціального працівника в процесі групової роботи?
13. Охарактеризуйте методи і техніки проведення групової соціальної роботи
14. Проаналізуйте сучасні класифікації моделей соціальної роботи у громаді.
15. Порівняйте стратегії і тактики діяльності соціальних працівників у громаді. Які особливості застосування тактик: співпраці, компанії та протистояння?
16. Форми залучення населення до участі у вирішенні проблем громади: загальні збори громадян, місцеві ініціативи, громадські слухання, місцевий референдум.
17. Які основні завдання вирішують центри соціальних служб для молоді? Визначить основні підходи до соціальної роботи з молоддю в громаді.
18. Наукові підходи до розуміння громади. Уявлення про громаду: поняття, ознаки, моделі. Сутність, типологія, структура громади

19. Реформування системи соціальних послуг в громаді. Запровадження інтегрованих соціальних послуг
20. Теорії соціальної роботи та особливості їх застосування у соціальній роботі в громаді
21. Моделі соціальної роботи в громаді: перспектива екосистем, підхід, орієнтований на сильні сторони громади, феміністична перспектива, зелена соціальна робота в громаді, підхід, заснований на правах людини
22. Моделі соціальної роботи: розвиток громади, планування, соціальна дія, соціальна підтримка і догляд в громаді, налагодження системи надання соціальних послуг, навчальна модель, феміністична та антирасистська моделі соціальної роботи
23. Мобілізація мас (MassMobilization), соціальна дія (SocialAction), участь мешканців (CitizenParticipation), представництво інтересів (PublicAdvocacy), популяризація навчання (PopularEducation) та розвиток соціальних мереж (LocalServiceDevelopment).
24. Формування толерантності на рівні громади до представників різних соціальних, етнічних груп
25. Специфіка соціальної роботи в громаді з ВПО. Особливості та досягнення соціальної роботи в громаді в умовах воєнного часу.
26. Соціальне замовлення та система закупівлі соціальних послуг в громаді
27. Соціальна діагностика: сутність та характеристика. Методи соціальної діагностики.
28. Діагностика в індивідуальній соціальній роботі. Методи виявлення обмежень і ресурсів особистості Методи вивчення стосунків у сім'ї. Методи вивчення дитячо-батьківських стосунків.
29. Оцінка потреб дітей. Роль батьків у задоволенні базових соціальних потреб дитини. Оцінка потреб сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Складання індивідуального плану роботи як результату оцінки потреб дитини та її сім'ї
30. Соціальний супровід як специфічна технологія соціальної роботи. Соціальне інспектування і соціальний супровід
31. Сутність та зміст кризового втручання. Кризові центри соціально-психологічної підтримки клієнта в кризовій ситуації.
32. Технологія усиновлення та влаштування дитини у прийомну сім'ю: порівняльний аналіз
33. Розкрийте сутність і особливості технології соціальної адаптації. Який її зміст, форми і методи? Охарактеризуйте технологію постпенітенціарної адаптації колишніх засуджених.
34. Визначте основні підходи у роботі соціального працівника з дезадаптованими підлітками. Які групи технологій використовуються у роботі з дезадаптованими дітьми та підлітками?
35. Обґрунтуйте інтегративний характер технології соціальної реабілітації. Наведіть приклади застосування технологій даного типу у соціальній роботі з різними категоріями клієнтів
36. Сутність та зміст соціальної профілактики. Рівні профілактики: первинна,

вторинна, третинна.

37. Профілактика негативних явищ в молодіжному середовищі
38. Основні напрями соціальної роботи щодо запобігання бездомності: проблеми реалізації в Україні
39. Основні напрями соціальної роботи щодо профілактики домашнього насильства
40. Основні напрями соціальної роботи щодо профілактики суїцидальної поведінки

Змістовий модуль 3. Практика соціальної роботи з різними категоріями клієнтів

1. Визначте перелік фахівців (структур), які мають бути залучені до вирішення проблеми життєвляштування та працевляштуванні осіб, які повернулися з місць позбавлення волі.
2. Наведіть приклади стигматизації осіб, які живуть з ВІЛ. Запропонуйте заходи, які б могли зменшити тиск “стигми” у наведених вами випадках.
3. Уявіть собі ситуацію, що Ви працюєте керівником випадку у реабілітаційному центрі. Ваш клієнт перестав отримувати належну йому державну грошову допомогу, призначену йому управлінням соціального захисту як малозабезпеченій особі. Він у відчаї й не знає, що робити й до кого звертатися. Чим може допомогти соціальний працівник? Якою буде послідовність Ваших дій?
4. Ви захищаєте інтереси дитини молодшого шкільного віку, яка втекла з дому, бо, за її словами, вона зазнавала там насильства. Дитина перебуває у тимчасовому притулку, який утримує благодійна організація. Які види послуг можна надати цій дитині? На які законодавчі документи Ви будете спиратися для того, щоб подолати або пом’якшити життєві труднощі?
5. Уявіть, що Ви представляєте інтереси родини, де самотня непрацююча матір виховує дитину-інваліда (з порушенням опорно-рухового апарату). До яких організацій Ви будете звертатися самі та рекомендуватимете звернутися, щоб допомогти родині пом’якшити складну соціальну ситуацію в сім’ї?
6. Визначте і охарактеризуйте зміст і напрямки роботи територіальних центрів соціального обслуговування (надання послуг). Наведіть приклади проблем, які виникають у роботі таких центрів.
7. Визначте порядок проведення соціального супроводу сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Наведіть приклад організації супроводу конкретної сім’ї, що належить до цієї категорії.
8. Сформулюйте мету, завдання та визначте методи соціальної реабілітації юнака 19 років, який через залежність від комп’ютерних ігор був виключений з ЗВО, майже не виходить із дому, не спілкується із однолітками і постійно конфліктує з батьками.
9. Сформулюйте мету, завдання та визначте методи соціальної реабілітації жінки 33 років, яка внаслідок алкогольної залежності втратила роботу, залишилась без грошових збережень, розлучилась із чоловіком і сама

виховує двох неповнолітніх дітей.

10. Поясніть та обґрунтуйте, чому після повернення військовослужбовця з зони бойових дій, соціальний захист та підтримка мають надаватися не тільки йому, а й членам його сім'ї?
11. Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми: стан та перспективи удосконалення
12. Організація допомоги соціально дезадаптованим дітям. Прояви соціальної дезадаптації. Робота з сім'єю соціально дезадаптованих дітей в умовах воєнного стану.
13. Особливості організації соціальної роботи в пенітенціарній системі. Зміст, форми та методи соціальної роботи з людьми, які мають проблеми із законом. Проблема збереження соціально корисних зв'язків. Особливості соціального виховання неповнолітніх засуджених
14. Комплексний характер соціальної реабілітації осіб з обмеженими можливостями. Види реабілітації. Індивідуальна програма реабілітації
15. Зміст, форми та методи роботи соціального працівника з сім'ями, де є алкозалежні. Соціально-психологічна допомога дітям. Специфіка роботи реабілітаційних центрів для осіб із залежностями.
16. Медична, психологічна та соціальна реабілітація осіб з алкогольної та наркотичної залежністю. Соціальні та особистісні проблеми алко- та наркозалежної людини
17. Розкрийте соціальні та психологічні проблеми осіб похилого віку та їх зв'язок із віковими психофізіологічними особливостями. Охарактеризуйте технології соціальної роботи з клієнтами поважного віку, особливості функціонування закладів системи соціального обслуговування.
18. Психосоціальна підтримка сім'ї, яка пережила втрату близької людини

Для питань 19-27:

- Проаналізувати специфіку клієнтів та встановити пріоритетні проблеми
 - Визначити цільову спрямованість соціальної підтримки вказаної категорії клієнта; сформулювати мету і завдання
 - Визначити напрями соціальної підтримки даної категорії клієнтів та відповідні форми
 - Встановити суб'єктів, які можуть бути залучені до роботи з даною категорією клієнтів
19. Зміст, форми та методи соціальної роботи з безпритульними дітьми.
 20. Зміст, форми та методи соціальної роботи з особами без визначеного місця проживання.
 21. Зміст, форми та методи роботи соціального працівника з сім'єю, яка виховує дитину з особливими потребами
 22. Зміст, форми і методи соціальної роботи з ВІЛ-інфікованими молодими людьми
 23. Зміст, форми та методи соціальної роботи з жертвами насильства. Правовий захист жертв насильства
 24. Зміст, форми і методи соціальної роботи з жертвами торгівлі людьми

25. Зміст форми і методи соціальної роботи з учасниками бойових дій та їхніми сім'ями
26. Зміст, форми і методи соціальної роботи з біженцями і мігрантами
27. Зміст, форми і методи соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами

До питань 28-31:Скласти план роботи соціального працівника з даною категорією клієнта

№ п/п	Соціальна проблема клієнта	Хто вирішує соціальну проблему клієнта (державна установа, громадська організація, фізична особа)	Яку соціальну роботу виконує	З ким співпрацює

28. Технології соціальної роботи з сім'ями, які виховують дитину з особливими потребами. Охарактеризуйте кінцевий результат різних технологій та способи його досягнення.
29. Технології соціальної адаптації молоді з обмеженими можливостями (у тому числі ВІЛ-інфікованої), дітей-сиріт і осіб з числа сиріт.
30. Технології соціальної роботи з особами без визначеного місця проживання. Заклади соціального захисту і заклади соціального обслуговування..
31. Технології соціальної роботи з жертвами насильства та кривдниками: проблеми впровадження в Україні
32. Розкрийте сучасні підходи до соціальної реабілітації молодих людей, що мали проблеми із законом. Спроектуйте систему можливих дій по відношенню до одного з випадків практики соціальних працівників, даних викладачем

Соціальний випадок. 28 річний чоловік відбув строк покарання 4 роки, на волі майже 4 місяці. Одружений, має дітей. Дружина – наркоманка й ВІЛ-інфікована. Під час перебування у виправній колонії його дружину позбавили батьківських прав. Квартиру, в якій він проживав, продали. Дітей забрали в інтернат. Після повернення на волю з дружиною не бачився і жити з нею не хоче. Змушений був попроситися жити до сторонньої літньої бабусі, в якій проживають ще семеро чоловік. Живуть досить скрутно. Для оформлення паспорта потрібні гроші – їх немає Щоб прописатися – необхідні паспорт і місце для прописки – бабуся категорично проти. Треба працевлаштуватися, але немає паспорта, прописки, на руках лише довідка про звільнення. Щоб зареєструватися в центрі зайнятості потребуються паспорт і прописка. Тимчасові підробітки дають лише незначні гроші. Молодий чоловік планує і мріє влаштуватися на роботу, відновити батьківство і забрати дітей з інтернату. Серед установок на життя: «не йти шляхом колишніх помилок. Знайти себе у суспільстві, змінити життєві цінності». Він вважає, що «ставлення держави до людей з кримінальним минулим повинно бути терпимим. Повинні розбиратися в проблемі: чому люди йдуть на злочин?».

33. Зміст, форми і методи соціальної роботи з клієнтами поважного віку. Спроектуйте систему можливих дій по відношенню до одного з випадків практики соціальних працівників, даних викладачем

Соціальний випадок. Ганна Григорівна, 57 років. На пенсії, через проблеми зі здоров'ям (хворіє на цукровий діабет) працювати не може. Проживає сама у двокімнатній квартирі. Дочка проживає в Росії. Приїжджає раз на рік. Матеріально підтримувати матір змоги не має. Фактично Г.Г. самотня, відчуває власну непотрібність, пригнічує залежність від інших людей.

34. Соціальна робота з сім'ями «групи ризику». Поняття про неблагополучну сім'ю, дисгармонійну та дисфункційну сім'ю. Конфліктні сім'ї та їх вплив на

розвиток дитини. Спроектуйте систему можливих дій по відношенню до одного з випадків практики соціальних працівників, даних викладачем

Соціальний випадок. Забезпечена сім'я виховує доньку 11 років. Протягом останніх двох років існує проблема: дівчинка обманює батьків, не хоче вчитися, друзів не має, краде великі суми грошей у батьків, витрачає їх щоб похизуватися перед шкільними товаришами, виявляє невластиву до її віку зацікавленість до сексуального життя. До дитини батьки ставляться по різному – від гарних стосунків до байдужості і небажання займатися вирішення проблем дівчинки. Декілька місяців тому знала, що вона не рідна дитина, хоче піти з цієї сім'ї до школи-інтернату або притулку. До соціальних працівників по допомогу у вирішенні проблеми звернулася гувернантка дівчинки за погодженням із батьками

35. Технології соціальної роботи з безпритульними дітьми. Заклади соціального захисту. Спроектуйте систему можливих дій по відношенню до одного з випадків практики соціальних працівників, даних викладачем

Соціальний випадок. Світлана 8 років. Батька дівчинка не пам'ятає, її виховувала мати, яка не мала постійного місця проживання, займалася жебрацтвом і залучала до цього Світлану. Одного разу мати залишила дівчинку на вокзалі, наказала чекати, але протягом двох днів не повернулася за нею. На вулиці перебуває півроку, таке життя їй подобається

36. Особливості соціального супроводу прийомних сімей. Спроектуйте систему можливих дій по відношенню до одного з випадків практики соціальних працівників, даних викладачем

Дані про дитину: Анжела Д. 9 років

Дані про кровних батьків і родичів: мати – Вікторія Д., 1969 року народження, на даний час засуджена і перебуватиме у місцях позбавлення волі ще 4 років; батько – невідомий; бабуся – проживає у м.Ужгороді, алкоголік

2. Сім'я прийомних батьків: дружина – Ганна К., 1953 р.н. – педагог; чоловік – Петро К., 1951 р.н. – водій; дочка – галина К., 1973 р.н. – педагог. Адреса прийомних батьків: м.Ужгород.

Дата підписання угоди: 10 жовтня 2019

Учасники угоди: міська адміністрація м.Ужгорода, Ганна Іванівна К.

Соціальна історія: Анжела, 9 років. Дівчинка, яку забрали з сім'ї бабусі-алкоголіка, але при цьому мати не позбавлена батьківських прав. Життя в кризових умовах спричинило прояв в Анжели агресивної поведінки. Дівчинку взяли у прийомну сім'ю. бабуся зустрічається з нею, але тільки в центрі соціальних служб для молоді, і приводять дівчинку на ці зустрічі соціальні працівники.

37. Досвід організації в громадах соціальної допомоги внутрішньо переміщеним особам
38. Методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу
39. Розробіть спосіб професійного відбору фахівців із соціальної роботи при прийомі на роботу з урахуванням рівня їх теоретичної підготовки і особистісних якостей (анкета, пробне завдання тощо)
40. Професійна супервізія. Види супервізії. Ролі соціального працівника при здійсненні супервізії

Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського
Комплексний кваліфікаційний екзамен з фахових дисциплін
Бланк для відповіді

Студента/ки

 (прізвище, ім'я по-батькові)

Навчально-науковий гуманітарний інститут _____ курс _____ група _____

ІНСТРУКЦІЯ

Підпишіть бланк відповідей. Також підпишіть кожний з виданих аркушів – і для відповідей, і для чернетки.

На виконання всіх завдань Вам надається 1 академічна година без перерви.

Будь ласка, контролюйте час!

 Умови задачі не переписуйте!

БАЖАЄМО УСПІХУ!

№ варіанта _____

 (дата і підпис студента)
Бали виставляють тільки перевіряючі!

<i>Бали за I теоретичне завдання</i>		<i>Бали за II теоретичне завдання</i>		<i>Бали за практичне завдання</i>		ПІДСУМКОВА ОЦІНКА	
--	--	---	--	---	--	------------------------------	--

Роботу перевірили:

 Голова комісії _____
 (підпис) (Прізвище та ініціали)

 Члени комісії _____
 (підпис) (Прізвище та ініціали)

 (підпис) (Прізвище та ініціали)

Таврійський національний університет імені В.І.Вернадського

БЛАНК ВІДПОВІДІ НА ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

Студента/ки

(прізвище, ім'я по-батькові)

Навчально-науковий гуманітарний інститут _____ курс _____ група _____

Варіант № _____

(дата і підпис студента)
